

පර්යේෂකයාගේ ප්‍රකාශය

කේ.ඒ.සී. සිල්වා වන මවිසින් මහාචාර්ය සුනිල් ආර්යරත්න මහතාගේ උපදේශකත්වය යටතේ ස්වාධීන ව පර්යේෂණ කටයුතු කොට සම්පාදනය කරන ලද "තාගෝර් සාහිත්‍යයේ දාර්ශනික පදනම හා සිංහල පද්‍ය සාහිත්‍යය" යන මැයෙන් වූ මේ ශාස්ත්‍රපති නිබන්ධය, 2002.04.05 දින පැවති පරීක්ෂක මණ්ඩල රැස්වීමේ දී (වාචික පරීක්ෂණයේ දී) පරීක්ෂකවරුන් විසින් යෝජිත සංශෝධන හා පරීක්ෂක මණ්ඩල වාර්තාවේ සඳහන් සංශෝධන ද ඇතුළත් කොට නැවත සකස් කර ඉදිරිපත් කර ඇති බව මෙයින් සහතික කරමි.

කේ.ඒ.සී. සිල්වා

2002.12.16

උපදේශකවරයාගේ නිර්දේශය

කේ.ඒ.සී. සිල්වා මෙනෙවිය විසින් මගේ උපදේශකත්වය යටතේ ස්වාධීන ව පර්යේෂණ කටයුතු කොට සම්පාදනය කරන ලද "තාගෝර් සාහිත්‍යයේ දාර්ශනික පදනම හා සිංහල පද්‍ය සාහිත්‍යය" යන මැයෙන් වූ මේ ශාස්ත්‍රපති නිබන්ධය, 2002.04.05 දින පැවති පරීක්ෂක මණ්ඩල රැස්වීමේ දී (වාචික පරීක්ෂණයේ දී) පරීක්ෂකවරුන් විසින් යෝජිත සංශෝධන හා පරීක්ෂක මණ්ඩල වාර්තාවේ සඳහන් සංශෝධන ද ඇතුළත් කොට නැවත සකස් කර ඉදිරිපත් කර ඇති බව මෙයින් සහතික කරමි.

මහාචාර්ය සුනිල් ආර්යරත්න
අධ්‍යයනාංශ ප්‍රධාන/සිංහල හා
ජනසන්නිවේදන අධ්‍යයනාංශය

2002.12.16

පර්යේෂකයාගේ ප්‍රකාශය

" තාගෝර් සාහිත්‍යයේ දාර්ශනික පදනම හා සිංහල පද්‍ය සාහිත්‍යය " යන මෑයෙන් වූ මේ නිබන්ධය, මා විසින් ස්වාධීන ව පර්යේෂණය කරනු ලැබ සම්පාදනය කරන ලද්දක් බව සහතික කරමි.

මෙයට

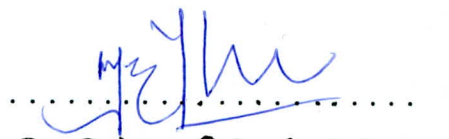

කේ.ඒ.සී. සිල්වා

2001.09.12

උපදේශකවරයාගේ ප්‍රකාශය

" තාගෝර් සාහිත්‍යයේ දාර්ශනික පදනම හා සිංහල පද්‍ය සාහිත්‍යය " යන මෑයෙන් වූ මේ නිබන්ධය, මගේ උපදේශකත්වය යටතේ කේ.ඒ.සී. සිල්වා මෙනෙවිය විසින් ස්වාධීන ව පර්යේෂණය කරනු ලැබ සම්පාදනය කරන ලද්දක් බව සහතික කරමි.

මෙයට

මහාචාර්ය සුනිල් ආර්යරත්න
(අධ්‍යයනාංශ ප්‍රධාන/ සිංහල හා
ජන සන්නිවේදන අධ්‍යයනාංශය)

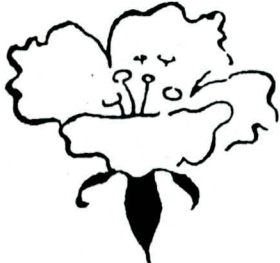
2001.09.12

තාගෝර් සාහිත්‍යයේ දාර්ශනික පදනම හා සිංහල පද්‍ය සාහිත්‍යය

ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලයේ පශ්චාද් උපාධි පීඨයෙහි
ශාස්ත්‍රපති උපාධි පරීක්ෂණය සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා
ඉදිරිපත් කැරෙන පර්යේෂණ නිබන්ධය

කේ. අංජලි චන්දිමා සිල්වා
ලේඛ්‍යාංක අංකය : 21301
සිංහල හා ජනසන්නිවේදන අධ්‍යයනාංශය
ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය
ගංගොඩවිල
නුගේගොඩ.

2001

අකුප්පි

" ඔබගේ ජීවිතයන් මම තාගෝර් දුටුවෙමි.
ඔබ මට තවත් තාගෝර් කෙනෙකු වන්නේ ඒ නිසා ය."

සිය ගුරු දේවයාණන් වූ රචිතදනාත් තාගෝර්
පිලිබඳ බොහෝ දේ මට කියා දී, ඔහු පිලිබඳ මෙබඳු
අධ්‍යයනයක් කිරීමෙහි ලා මසිත නැඹුරු කොට,
එය තිමවන්නට පෙර මෙලොවින් සමුගත් මගේ
ආදරණීය සීයා වන ජී.වී.ඩබ්. බුද්ධදාස ගුරු උතුමන්
නමට මේ ගත බැති සිහිත් පුදමි.

උපකාරානුස්මාති

හැකි සෑම විට ම උදව් උපකාර කරමින්, නිරතුරු විත්ත ධෛර්යය වඩවමින්, මේ අධ්‍යයන කටයුත්ත ඉක්මනින් නිම කිරීමට අවැසි ගුරුහරුකම් ලැබ දෙමින්, අධ්‍යයන කාලසීමාවේ දී මාගේ උපදේශක තුමන් ලෙස කටයුතු කළ සිංහල හා ජන සන්නිවේදන අධ්‍යයනාංශයේ අංශ ප්‍රධාන මහාචාර්ය සුනිල් ආර්යරත්න ගුරු පියාණන්ටත්,

පොතපත සපයා දෙමින්, විෂය කරුණු පිළිබඳ සාකච්ඡා කරමින් මා නොදත් බොහෝ දේ මට කියා දුන් මහාචාර්ය නිස්ස කාර්යවයම් ගුරු පියාණන්ටත්,

විශ්‍රාම යන තුරු ම මාගේ උපදේශකවරයෙකු ලෙස කටයුතු කරමින් අධ්‍යයන කටයුතු සඳහා නිරන්තරයෙන් මා දිරි ගැන්වූ මහාචාර්ය චෝල්ටර් මාරසිංහ ගුරු පියාණන්ටත්,

'මේ නිබන්ධය අවසන් දිනට පෙර ලියා නිම කළ හැකි ය' යන විශ්වාසය මසිනෙහි ඇති කරමින් පියෙකු සේ ඔවුන් දෙමින් මා දිරි ගැන්වූ පශ්චාද් උපාධි අධ්‍යයන පීඨයේ පීඨාධිපති මහාචාර්ය එම්. එම්. කරුණානායක ගුරු පියාණන්ටත්,

තාගෝර් පිළිබඳ ලියැවුණු ලිපියක් හෝ පොතක් දුටු විට එය රැගෙන විත් මට කියවන්නට දීමට තරම් කාරුණික වෙමින් මේ අධ්‍යයන කටයුත්ත සඳහා තමාට හැකි උපරිම සහයෝගය ලැබ දුන් ජ්‍යෙෂ්ඨ කථිකාචාර්ය ටෙනිසන් පෙරේරා ගුරු පියාණන්ටත්,

මේ අධ්‍යයන කටයුත්ත අත හැර දමා සිටි අවධියක එය නැවත ආරම්භ කරන ලෙස උපදෙස් දෙමින් නිරන්තරයෙන් ම දුර්ලභ ගණයේ පොතපත සපයා දෙමින් මා දිරි ගැන්වූ කථිකාචාර්ය සමන් වන්ද්‍ර රණසිංහ සහ ආචාර්ය ප්‍රණීන් අභයසුන්දර යන ගුරු පියවරුන්ටත්,

අධ්‍යයන කටයුතු නිදහසේ කර ගැනීමට මට ඉඩකඩ සලසා දුන් ඉංග්‍රීසි අධ්‍යයනාංශයේ අංශ ප්‍රධාන පාර්වතී නාගසුන්දරම් මෙනෙවියටත්,

මේ අධ්‍යයන කාල සීමාවේ දී නිවසේ කටයුතුවලින් මා නිදහස් කොට සියලු බර දරමින් මා වෙනුවෙන් කැප වී ක්‍රියා කළ ආදරණීය අම්මාටත් තාත්තාටත්,

සෑම කටයුත්තක දී ම මෙන් මෙහි දී ද නොමසුරු ව මට සහාය දුන් නංගීටත්, මල්ලීටත්, මනෝජ මල්ලීටත්,

මේ නිබන්ධය මනා ලෙස පරිගණකගත කර ඉතා කැප වීමෙන් යුතු ව කලට වේලාවට නිම කර දුන් රංජනී රුචිගු සොයුරියටත්,

මේ අධ්‍යයන කාර්යයේ දී හත් අයුරින් උපකාර කළ සෑමටත්,

මගේ කෘතඥතා පූර්වක ස්තූතිය පිරිනමමි.

පටුන

	පිටු අංක
හැඳින්වීම	8-10
ප්‍රථම පරිච්ඡේදය	11-39
<p>තාගෝර් දර්ශනයට පාදක වූ පසුබිම</p> <p>1.1 තාගෝර් උපත සිදු වූණු වකවානුවෙහි ඉන්දියාවේ පැවති සමාජීය, සංස්කෘතික, ආගමික හා දේශපාලනික පසුබිම</p> <p>1.2 තාගෝර් දර්ශනය කෙරෙහි බලපෑ ඔහුගේ පවුල් පසුබිම</p> <p>1.3 තාගෝර්ගේ ළමා විය හා අධ්‍යාපනය ඔහුගේ දර්ශනය කෙරෙහි බලපෑ ආකාරය</p>	
ද්විතීය පරිච්ඡේදය	40-71
<p>ප්‍රේමය පිළිබඳ තාගෝර් දර්ශනය හා එහි පදනම</p> <p>2.1 ලෞකික ප්‍රේමය පිළිබඳ දර්ශනය</p> <p>2.2 අලෞකික ප්‍රේමය පිළිබඳ දර්ශනය</p> <p>2.3 ප්‍රේමය පිළිබඳ වූ තාගෝර් දර්ශනයේ පදනම</p>	
තෘතීය පරිච්ඡේදය	72-99
<p>ස්වභාවධර්මය හා තාගෝර් දර්ශනය</p> <p>3.1 ස්වභාවධර්මය හා බැඳුණු තාගෝර් ජීවිතය</p> <p>3.2 ස්වභාවධර්මය හා තාගෝර් නිර්මාණ</p> <p>3.3 ස්වභාවධර්මයෙන් නිරූපිත තාගෝර් දර්ශනය</p>	

වතුර්ථ පරිච්ඡේදය 100-125

තාගෝර් දර්ශනයේ ආගමික පදනම

- 4.1 තාගෝර් නිර්මාණවලින් නිරූපිත අවිහිංසා සංකල්පය
- 4.2 තාගෝර්ගේ ආගමික දර්ශනය
- 4.3 තාගෝර් දර්ශනයෙන් පිළිබිඹු වන සමාජ විඥානය

පඤ්චම පරිච්ඡේදය 126-160

සිංහල පද්‍ය සාහිත්‍යය ; තාගෝර් නිර්මාණ හා දර්ශනය

- 5.1 තාගෝර් සාහිත්‍යයේ ආභාසය ලද සිංහල කවිහු
- 5.2 තාගෝර් දර්ශනය හා සිංහල කවිහු
- 5.3 සිංහල පද්‍ය සාහිත්‍යයේ අභිවෘද්ධිය උදෙසා තාගෝර්ගෙන් ඉටු වූ මෙහෙවර

සමාලෝචනය 161-165

උපග්‍රන්ථය : තාගෝර් නිර්මාණාවලිය 166- 204

ආශ්‍රේය ග්‍රන්ථ හා ලිපි 205- 212

ගැඹිල්වීම

"තාගෝර් සාහිත්‍යයේ දාර්ශනික පදනම හා සිංහල පද්‍ය සාහිත්‍යය" යන මැයෙන් ලියන ලද මෙම නිබන්ධය පරිච්ඡේද පහකින් සහ උපග්‍රන්ථයකින් සමන්විත ය.

මෙහි ප්‍රථම පරිච්ඡේදයෙන් තාගෝර් දර්ශනයට පාදක වූ පසුබිම විග්‍රහ කරන අතර ද්විතීය, තෘතීය සහ චතුර්ථ පරිච්ඡේද තාගෝර් සාහිත්‍යයේ දාර්ශනික පදනම විග්‍රහ කිරීම සඳහා වෙන් කොට ඇත. පඤ්චම පරිච්ඡේදය හෙවත් අවසාන පරිච්ඡේදය තාගෝර් නිර්මාණ හෝ එම නිර්මාණවලින් පිළිබිඹු වන ඔහුගේ දර්ශනය හෝ සිංහල පද්‍ය සාහිත්‍යය කෙරෙහි කොතෙක් දුරට බලපා ඇද්ද යන්න විග්‍රහ කිරීම සඳහා වෙන් වී ඇත.

තාගෝර් දර්ශනයට ප්‍රධාන වශයෙන් සංකල්ප තුනක් පසුබිම වී තිබේ බව පෙනේ.

- (i) ප්‍රේමය
- (ii) සොබාදහම
- (iii) ආගම

තාගෝර් නිර්මාණ ඇසුරු කර ගනිමින් මෙ සංකල්ප තුන යටතේ ඔහුගේ දර්ශනය විග්‍රහ කිරීමට මෙහි දී උත්සාහ කළ බව කිව යුතු ය. තාගෝර් කෘති කිහිපයක් සිංහලට පරිවර්තනය වී ඇතත් ඔහු පිළිබඳ ව කැරුණු ශාස්ත්‍රීය විග්‍රහයක් නොමැත.

එබැවින් මෙතෙක් විධිමත් අධ්‍යයනයක් කර නොමැති තාගෝර් දර්ශනය හා ඔහුගේ සාහිත්‍ය නිර්මාණ පිළිබඳ ව මෙන් ම එහි ශ්‍රී ලාංකික බලපෑම පිළිබඳ ව අධ්‍යයනයක් කිරීමේ අදහස අපට ඇති විය. සිංහලෙන් මෙවැනි අධ්‍යයනයක් කැරෙන ප්‍රථම අවස්ථාව මෙය වන නිසා තාගෝර් දර්ශනය පිළිබඳ ව පුළුල් ලෙස සාකච්ඡා කිරීමට සිදු වූ අතර වැඩි පරිච්ඡේද සංඛ්‍යාවක් ඒ වෙනුවෙන් වෙන් කිරීමට ද සිදු විය.

මේ අධ්‍යයනය ප්‍රධාන වශයෙන් අරමුණු හයක් (06) මුල් කර ගෙන සිදු කරන ලදී.

- (i) තාගෝර් දර්ශනය ඔහුට ම ආවේණික වූ දර්ශනයක්දැයි සොයා බැලීම.
- (ii) තාගෝර් දර්ශනයට පසුබිම වූ සංකල්ප කවරේදැයි සොයා බැලීම.
- (iii) තාගෝර් දර්ශනය, ඔහුගේ නිර්මාණ කෙරෙහි බලපා ඇති ආකාරය පිළිබඳ ව විමසීමක් කිරීම.
- (iv) සොබාදහම සහ ප්‍රේමය පිළිබඳ වූ තාගෝර් දර්ශනය පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීම.
- (v) තාගෝර්ගේ ආගමික දර්ශනය ගැන පළ වී ඇති විවිධ මත කොතෙක් දුරට පිළිගත හැකි ද යන්න ඔහුගේ නිර්මාණ ඇසුරින් විමසීම සහ ඒ පිළිබඳ ව කරුණු විග්‍රහ කරමින් එම දර්ශනය පිළිබඳ පැහැදිලි දෘෂ්ටි කෝණයකින් බැලීමට මාවත හෙළි කර දීම.
- (vi) තාගෝර් සාහිත්‍යයෙන් පිළිබිඹු වන ඔහුගේ දර්ශනය, සිංහල පද්‍ය සාහිත්‍යය කෙරෙහි බලපා ඇද්ද යන්න විමර්ශනය කිරීම.

මේ නිබන්ධය ලිවීමේ මූලික පරමාර්ථය වූයේ තාගෝර් සාහිත්‍යයේ දාර්ශනික පදනම පිළිබඳ අවබෝධයක් සිංහල පාඨකයාට ලබා දීම බව මේ අනුව පැහැදිලි වනු ඇත. එයින් ඉටු කැරෙන අතුරු පරමාර්ථයක් ක්ෂාන්ත ක්ෂාන්ත කර ගැනීමක් ලෙස

ඔහුගේ නිර්මාණ හා දර්ශනය සිංහල පද්‍ය සාහිත්‍යය කෙරෙහි බලපා තිබේ ද? එසේ බලපා ඇත්නම් සිංහල පද්‍ය සාහිත්‍යයේ අභිවෘද්ධියට එයින් යම් මෙහෙවරක් ඉටු වී ද? යන කරුණු පිළිබඳ ව සාකච්ඡා කරන ලදී.

බොහෝ සෙයින් පරිපූර්ණ තාගෝර් නිර්මාණාවලියක් මෙනෙක් සිංහලෙන් සකස් වී නොතිබීම අඩු පාඩුවක් සේ හැඟුණි. එබැවින් මහත් සේ වෙහෙස දරා අනාගත පර්යේෂකයන්ගේ ප්‍රයෝජනය සඳහා තාගෝර් නිර්මාණාවලියක් සකස් කොට එය උපග්‍රන්ථයෙහි ඇතුළත් කරන ලදී. මෙහි දී ඉංග්‍රීසි බසින් කරන ලද නිර්මාණ වෙනමත් වංග බසින් කරන ලද නිර්මාණ වෙනමත් ඉදිරිපත් කොට ඇති අතර කෙටිකතා, නවකතා, පද්‍ය නාට්‍ය, ලිපි, රචනා යනාදී වශයෙන් කෘති වෙන් කොට දක්වා ඇත.

මේ නිබන්ධය ලිවීමේ දී හැම විට ම මුල් කෘති පරිශීලනය කිරීමට උත්සුක වූ අතර සොයා ගත නොහැකි දුර්ලභ ගණයේ කෘති පරිශීලනය කිරීමට සිදු වූ අවස්ථාවල දී පමණක් ද්වේනීයික මූලාශ්‍රය කරා යාමට සිදු වූ බව සැලකිය යුතු ය.

මේ නිබන්ධය ලිවීමේ දී සිංහල කෘතිවලින් ලබා ගන්නා ලද උද්ධෘත පාඨ ඒ අයුරින් ම ඉදිරිපත් කර ඇති අතර අක්ෂර වින්‍යාසය ද බොහෝ විට නිඛු අයුරින් ම යොදා ඇත. සිංහල කෘතිවල නම් පාදක සටහන්වල යොදන ලද අවස්ථාවල දී ඒවායේ අක්ෂර වින්‍යාසය ද ඒ අයුරින් ම යොදා ඇත. එහෙත් බැඳි අකුරු නිඛු අවස්ථාවල දී අක්ෂර වින්‍යාසය සාමාන්‍ය පරිදි යොදා ඇති අතර පරිගණකගත කිරීමේ පහසුව තකා එසේ කර ඇති බව සැලකුව මනා ය. ඉංග්‍රීසි කෘතිවලින් ලබා ගන්නා ලද උද්ධෘත පාඨ, සිංහල පාඨකයාගේ පහසුව තකා සිංහලට පරිවර්තනය කොට ඉදිරිපත් කරන ලදී.

ප්‍රථම පරිච්ඡේදය

තාගෝර් දර්ශනයට පාදක වූ පසුබිම

- 1.1 තාගෝර් උපත සිදු වූණු වකවානුවෙහි ඉන්දියාවේ පැවති සමාජීය, සංස්කෘතික, ආගමික හා දේශපාලනික පසුබිම
- 1.2 තාගෝර් දර්ශනය කෙරෙහි බල පෑ ඔහුගේ පවුල් පසුබිම
- 1.3 තාගෝර්ගේ ළමා විය හා අධ්‍යාපනය, ඔහුගේ දර්ශනය කෙරෙහි ඇති කරන ලද බලපෑම

ප්‍රථම පරිච්ඡේදය

තාගෝර් දර්ශනයට පාදක වූ පසුබිම

1.1 තාගෝර්¹ උපත සිදු වුණු වකවානුවෙහි ඉන්දියාවේ පැවති සමාජීය, සංස්කෘතික, ආගමික හා දේශපාලනික පසුබිම

රචිත්දනාත් තාගෝර් 1861 මැයි 07 වැනි දා කල්කටාවේ ජොරසන්කෝ මන්දිරයේ දී මෙලොව එළිය දුටුවේ ය. ඔහු දරුවන් පහළොස් දෙනෙකුගෙන් යුතු පවුලක දාහතරවැනියා ලෙස උපත ලැබුව ද, තාගෝර් යැයි කියූ පමණින් ඔහු ම ගැනෙන තත්ත්වයක කීර්ති කදම්බයකින් ලොව පුරා පැතිර සිටියේ ය.

රචිත්දනාත් තාගෝර්ගේ නිජ භූමිය වූ වංග දේශය, බෙංගාලය හෙවත් කල්කටාව, ඉන්දියාවේ හිමාලය කඳු පා මුලත් ඊසාන දිග මුහුදු වෙරළබඩත් අතර පිහිටි විශාල පෙදෙසකි. සමශීතෝෂ්ණ දේශගුණයකින් හෙබි මේ ප්‍රදේශය ධනවතුන්ටත් කුලවතුන්ටත් කේන්ද්‍රස්ථානයක් විය. ගංගානම් නදිය හා බ්‍රහ්ම පුත්‍රා නම් වූ වැවත් ගලා බසින්නේ බෙංගාලය මැදිනි. බෙංගාලය හින්දු, මුස්ලිම් ජනයාගෙන් සමන්විත වූ අතර හින්දූන් අතුරෙන් බෞද්ධයෝ ටික දෙනෙක් ද වූහ.

¹ "තාගෝර්" යනුවෙන් හඳුන්වා ඇති සෑම තැනක ම එසේ හඳුන්වා ඇත්තේ රචිත්දනාත් තාගෝර් ම බව සැලකිය යුතු ය.

18 වන සියවසේ සහ 19 වන සියවසේ මුල් භාගයේ දී සමස්ත ඉන්දියානු සමාජයෙහි සිදු වූ සමාජීය, සංස්කෘතික හා දේශපාලනික විපර්යාසයන් බොහෝ ගැමි සමාජය කෙරෙහි ද බෙහෙවින් බලපෑ බව පෙනේ.

18 වන ශත වර්ෂය දේශපාලනික වශයෙන් ඉන්දියාවේ හින්දු පුනර්ජීවයක් ඇති වූ කාලයකි. ශිවාජිට අනතුරුව රජ පැමිණි මරාතා නායකයන්ට විශාල මෙන් ම හොඳින් සංවිධානය වූ අධිරාජ්‍යයක් ගොඩනැංවීමට නොහැකි විය. එහෙත් ඔවුන්ගේ අශ්වාරෝහකයෝ ඉන්දියාවේ සෑම ප්‍රදේශයක ම සැරිසරමින්, හින්දු මෙන් ම මුස්ලිම් ප්‍රදේශීය අධිපතින්ගෙන් කප්පම් ලබා ගත්හ. 18 වන ශත වර්ෂයේ අග භාගයේ පමණ පන්ජාබ් ප්‍රදේශයේ සික්වරු ද බලවත් රාජ්‍යයක් පිහිටවූහ. මේ අයුරින් සෑම තැනක දී ම පාහේ ඉස්ලාම් ආගමට එහි ආරක්ෂාව පිණිස කටයුතු කිරීමට සිදු විය. එහෙත් හින්දු ආගමේ නියම සංස්කෘතික පුනර්ජීවයක් දැකිය හැකි නොවී ය. ශිවාජි අති දක්ෂ නායකයකු හා ධාර්මික පාලකයකු මෙන් ම උපායෙහි අගතැන් පත් දේශපාලනඥයකු වුව ද ඔහු පැරණි සිතුවම්පැතූම කරපින්තෘ ගත් කෙනෙක් විය. එම නිසා සමකාලීනයන්ට ඔහු පෙනුණේ පැරණි ක්‍රමය නැවත පිහිටුවන ලද්දෙකු ලෙස මිස නව ක්‍රමයක නිර්මාපකයා ලෙස නොවේ. ශිවාජි, රාජ්‍ය පාලනය හා යුද්ධ ක්‍රමය පිළිබඳ ව මෝගල්වරුන්ගෙන් බොහෝ දේ ඉගෙන ගෙන තිබුණ ද ප්‍රතිවාදීන්ගේ ආගම්වලට ගරු කළ ද අක්බාර්ට මෙන් ආගම් හේදයෙන් තොර රාජ්‍යයක් පිළිබඳ අවබෝධයක් ඔහුට නොවී ය. මරාතාවරු හින්දු සමාජයේ සංශෝධනයක් ඇති කිරීමට උනන්දු නොවූහ. මේ නිසා 18 වන ශත වර්ෂයේ ඉන්දියාව, ප්‍රථම මුස්ලිම් ආක්‍රමණයන් ඇති වූ කාලයේ දී පැවති පමණට ද වඩා ගතානුගතික ව පැවතුණි.²

² Basham, A.L., Epilogue : The Heritage of India : The Impact of the West, The Wonder that was India, Sidgwick & Jackson, London, 1954, pp. 480 – 481

ඉන්දියාවේ සංස්කෘතික පුනර්ජීවයක් ඇති වූයේ යුරෝපීය බලපෑමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙනි. පෘතුගීසීන් විසින් 16 වන ශත වර්ෂයේ මුල් කාලයේ දී ප්‍රථම යුරෝපීය වෙළඳ පොළවල් සහ පදිංචි ස්ථාන පිහිටුවන ලදී. ඔවුන්ට පසුව ලන්දේසීන්, බ්‍රිතාන්‍යයන්, ඩෙන්ස්වරුන් සහ ප්‍රංශ ජාතිකයන් පැමිණීම නිසා 17 වන ශත වර්ෂය ඇතුළත යුරෝපීය වෙළඳ පොළවල් නොහොත් "ෆැක්ටරී" ගණන බෙහෙවින් වැඩි විය. ඒ අතර 18 වන ශත වර්ෂයේ දී මෝගල් අධිරාජ්‍යයේ බිඳවැටීමත් සමග ඉන්දියාවේ ප්‍රාදේශික දේශපාලනය කෙරෙහි යුරෝපීයයෝ වඩ වඩාත් සැලකිලිමත් වූහ. මෙසේ 19 වන ශත වර්ෂයේ මුල් කාලය වන විට තම විරුද්ධකාරයන් පලවා හැර ඉන්දියානු අර්ධ ද්වීපයේ වැඩි කොටසක තම අණසක පතුරුවා ගැනීමට බ්‍රිතාන්‍ය නැගෙනහිර ඉන්දියා සමාගමට හැකි විය.³

එදා දේශපාලනය අතින් ඉන්දියාවේ පැවති පිරිහීම කොතරම් ද යන්න, බ්‍රිතාන්‍යයන් විසින් එතරම් පහසුවෙන් ස්වකීය බලය පිහිටවූ අයුරින් ම වටහා ගත හැකි ය. 19 වන ශත වර්ෂය මැද භාගය වන විට බ්‍රිතාන්‍යය විසින් කෙළින් ම හෝ ප්‍රදේශීය වශයෙන් ස්වාධීන බලතල සහිත අනෙකුත් කුමාරවරුන් මගින් හෝ මුළු ඉන්දියාව ම පාලනය කරනු ලබමින් තිබුණේ ය. මේ අයුරින් බලතල කල මුස්ලිම්වරුන්ට ද වඩා පිටස්තර වූ විරුද්ධවාදී සංස්කෘතියකින් හා ඉතා බලවත් කාර්මික ශක්තියකින් යුක්ත වූ අලුත් ජයග්‍රාහකයෙක් ඉන්දියාවට ඇතුළු වී සිටියේ ය. හින්දු සමාජය තම පාරම්පරික ගති සිරිත් හා සම්ප්‍රදායයන්හි වඩාත් ඇලී ගැලී සිටීම මගින් මුස්ලිම්වරුන්ට දැක්වූ ක්‍රියාපටිපාටිය ම මුල දී බ්‍රිතාන්‍ය පාලකයන්ට ද දැක්වී ය. මේ නිසා අතීතයෙන් ඇත් වීමක් පිළිබඳ හැඟීමක් මූලික වශයෙන් ඉන්දියානුවන්ට ඇති නොවී ය. සම්මත පැරණි සිනිවිලිවලට අනුව ඉන්දියාවේ බ්‍රිතාන්‍ය පාලකයෝ

³ Basham, A.L., Epilogue: The Heritage of India; The Impact of the West, The wonder that was India, Sidgwick & Jackson, London, 1954, pp. 481